

Analyse LCR-Meldpunt WIA

Effecten capaciteitstekort verzekeringsartsen UWV: inkomensonzekerheid bij mensen die wachten op arbeidsongeschiktheidskeuring

Inleiding

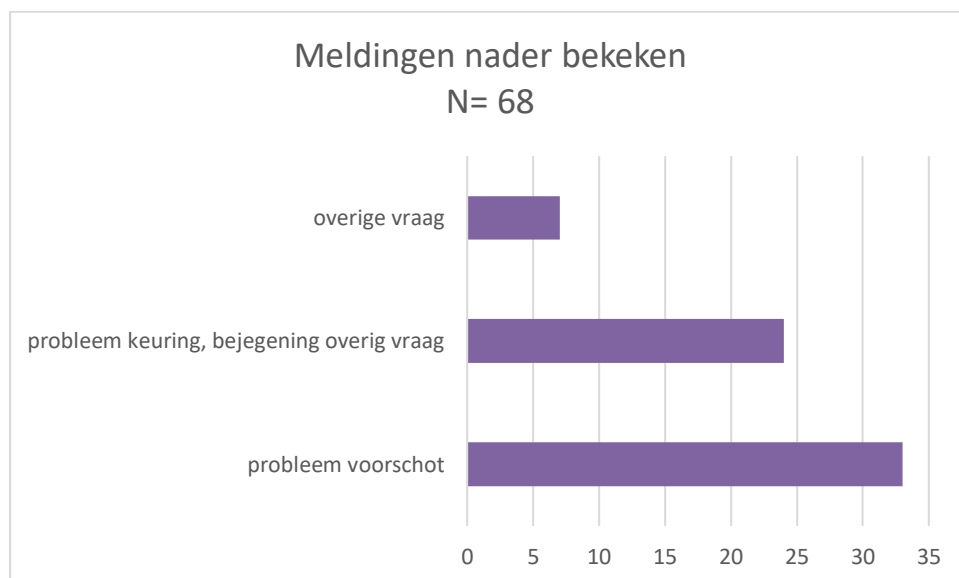
Naar aanleiding van een verontrustend aantal meldingen van ondernemers, re-integratiebedrijven en burgers over voorschotten van UWV terwijl mensen wachten op een beoordeling (keuring) van een verzekeringsarts, heeft de LCR een Meldpunt WIA ingesteld. In korte tijd hebben 65 mensen zich tot het Meldpunt gericht met 68 individuele verhalen. We hebben een quick-scan uitgevoerd naar de aard en de inhoud van de meldingen. We hebben 33 directe en 3 indirecte meldingen ontvangen die rechtstreeks verbonden kunnen worden met de problematiek van (aanstaande) terugvorderingen van een voorschot. Van de overige 24 meldingen hebben mensen onbeantwoorde vragen of klachten over het keuringsproces, willekeur in uitkomsten of slordigheden in het proces. Van 7 personen is wel een melding, maar is onvoldoende informatie beschikbaar om de melding te koppelen aan de problematiek van voorschotten en het tekort aan verzekeringsartsen.

Zowel bedrijven, ondernemers als verzuim -en re-integratiedienstverleners

Niet alleen uitkeringsgerechtigden hebben zich gemeld. Juist in het ziekteproces betaalt de werkgever de uitkering bij ziekte uit en spelen ook re-integratiebedrijven een rol. Het uitblijven van een keuring betekent een langer beroep op de middelen van de werkgever. Het uitblijven van een keuring heeft dus niet alleen gevolgen voor de uitkeringsgerechtigde, maar ook voor de ondernemers als zij eigen-risicodragers zijn. Bij de Landelijke Cliëntenraad (LCR) hebben zich dan ook diverse ondernemers gemeld met de knelpunten die zij ervaren. Strikt genomen gaat het dus niet alleen om meldingen over het aanvragen van een WIA. De voorschottenproblematiek is nog complexer, omdat werkgevers (de eigen-risicodragers) de ziektewet als een voorschot beschouwen.

Overige meldingen

Het Meldpunt is voor veel melders ook aanleiding geweest om ervaringen te delen met de keuringsarts, de bejegening en ervaringen met dienstverlening van UWV en overige vragen.

Bij de meldingen 33 meldingen die een probleem met een voorschot hebben, hebben we een onderscheid gemaakt tussen mensen bij wie al vastgesteld is dat zij terug moeten betalen en mensen

bij wie het voorschot nog loopt en in afwachting zijn van een keuring. Stikt genomen hebben beide groepen baat bij de oplossing of het vooruitzicht van een oplossing die UWV biedt in de regeling.

Status van de meldingen

Bij het Meldpunt hebben zich 12 mensen gemeld die een beschikking hebben ontvangen, waarin het UWV geen of een lagere WIA-uitkering toekent en meldt dat invordering van het voorschot wordt gestart. Deze groep onderscheiden we mensen met een voorschot en mensen die het risico lopen op een terugvordering. De eerste groep heeft acuut behoefte aan een oplossing van UWV. De hoogte van de voorschotten variëren van 3000 tot wel 19.000 euro.

Ook zijn we mensen tegengekomen, die het voorschot niet durven te besteden en mensen die wel een voorschot aangeboden hebben gekregen, maar afgezien hebben van een voorschot vanwege de verbonden risico's op terugbetaling. De onduidelijkheid leidt tot een ongelijke behandeling.

Analyse van het ontstaan van de vordering

Uit de meldingen blijken veel burgers *onbewust onbekwaam* te zijn. De mogelijkheid om laagdrempelig een voorschot aan te vragen is ingegeven door de afloop van de Ziektewet en komt voort uit een direct ervaren inkomensprobleem en het in onzekerheid leven over het vervolg. Het ervaren van een beperking als gevolg van de uitval en een nog niet volledig afgeronde periode van herstel maakt dat mensen soms wel gedeeltelijk werk hervatten maar ook weer uitvallen. Vanwege het uitblijven van een beslissing van de keuring voor de WIA na afloop van de Ziektewet ontstaat een acuut liquiditeitsprobleem, waardoor voor veel mensen het voorschot zeer welkom is. De doorlopende vaste lasten en het aflopen van de Ziektewet levert liquiditeitsproblemen op. Er is geen zicht op werk of WIA. Van mogelijkheden om zich te melden bij de gemeente voor een bijstandsuitkering zijn velen niet op hoogte. Het laagdrempelig voorschot lijkt op het eerste gezicht op een voorziening die in afwachting van een keuring een oplossing voor dit liquiditeitstekort betekent. Het voorziet onbedoeld in een directe behoefte.

Invulling 'poortwachtersfunctie'

Analyse van de CCUWV van de digitale aanvraagprocedure leert dat burgers onvoldoende worden geïnformeerd over het voorschot, en de risico's die daarmee gepaard gaan. Een simpele check op voorwaarden om uiteindelijk in aanmerking te kunnen komen voor een WIA-uitkering - zoals heb je voldoende weken gewerkt of een eerste analyse van de inkomensval - ontbreekt. Een veelgemaakte fout is ook dat mensen de inkomenssteun relateren aan de arbeidsongeschiktheid en dat is nu net niet wat de toegang tot de WIA bepaalt.

De WIA is een inkomensverzekering. De eventuele daling van het verdienvermogen voor en na ziekte is de grondslag voor de uitkering. Veel mensen met een laag inkomen maken als gevolg van de uitkeringsvoorwaarden weinig kans op toegang tot een uitkering. Een conclusie lijkt dan ook dat in de aanvraagprocedure onvoldoende onderscheid wordt gemaakt tussen rechthebbende en niet-rechthebbende. Om dit onderscheid te maken is nu een keuring van een verzekeringsarts leidend. Door het uitblijven van deze keuring, blijven mensen lang in onzekerheid.

Transitie van ziekte, naar herstel en re-integratie

Veel mensen komen nog verder in problemen als de beslissing wél valt. In veel gevallen zijn mensen nog met herstel bezig en dan volgt er een afwijzing voor de WIA en een terugvordering van het voorschot. Deze harde landing na de Ziektewet is ongeacht het tekort van keuringsartsen van UWV een probleem op zichzelf. Het voorschot van UWV ten tijde van de coronacrisis heeft voor deze mensen onbedoeld een overbrugging betekend.

Tijdens het rondetafelgesprek over 35-minners (dat zijn de mensen die na keuring minder dan 35 procent inkomensterugval hebben waardoor ze niet in aanmerking komen voor een WIA-uitkering-LCR) in de Tweede Kamer op 1 juli 2021 heeft de LCR ook al gewezen op deze problematiek en gepleit voor een transitie-uitkering. Veel mensen blijken nog fors bezig te zijn met hun herstel na afloop van het tweede jaar ziekte. In de casussen die zich hebben gemeld, blijkt niet iedereen naar verwachting terug te kunnen keren in de oude functie. Ook verloopt de transitie van ziekte, herstel naar werkhervatting niet in een rechte lijn. Veel mensen zijn onzeker over hoe om te gaan met de ziekte in relatie tot werkhervatting. Bij de mensen die werkhervatting hebben gemeld onder druk van einde tweede ziektejaar zijn ook weer uitvallers genoteerd. Wij nemen waar dat er vraag is naar ondersteuningsbehoefte en begeleiding bij matching van de baan op de nieuwe omstandigheden. Bij de meldingen van cliënten wordt zelden de ondersteunende functie van UWV genoemd bij de zoektocht naar werk. Wel de uitspraak van de keuringsarts, dat de persoon naar werk moet zoeken. De LCR heeft al eerder gewezen op het gebrek aan de kans op werkhervatting van mensen na ziekte als er geen terugkeer naar de oude werkgever mogelijk is. Zie ook UWV-arbeidsparticipatiemonitor 2020.

Conclusie

- Van alle meldingen zijn 12 burgers die direct in financiële problemen komen als gevolg van terugvorderingen. De overige 24 burgers lopen het risico op een invordering op termijn.
- Veel burgers blijken hun eigen medische inzetbaarheid en de uitkering voor arbeidsongeschiktheid gelijk te schakelen. Dit leidt tot grote teleurstellingen bij de beoordeling.
- Veel melders ervaren grote medische problemen en blijken na ziekte niet altijd over andere inkomensbronnen te beschikken. Als ze al rechten hebben, wordt dat pas duidelijk bij de uitgestelde keuring.
- Voorlichting is niet op orde voor de risico's van deze cliënten.
- Er is behoefte aan een transitie-uitkering tijdens de periode van ziekte, naar herstel en re-integratie naar werk.
- Mensen worden geholpen door het voorschot in een moeilijke periode, maar kennen onvoldoende de risico's van het voorschot.

Door het tekort aan keuringsartsen kunnen voorschotten langdurig worden verstrekt en hebben mensen regelmatig te maken met terugvorderingen.

Landelijke Cliëntenraad (LCR) & Centrale Cliëntenraad UWV (CC UWV)
Den Haag, 29 augustus 2021